

FRANCESC XAVIER GRAU, DIRECTOR DE LA CÀTEDRA UNIVERSITAT I REGIÓ DEL CONEIXEMENT

“TARRAGONA NECESSITA PRENDRE DECISIONS COL·LECTIVES”

Text: RICARD LAHOZ | Fotografies: DAVID OLIETE

Parla de regió i de Catalunya Sud quan tothom s'omple la boca amb paraules com ara nació, territori i Camp de Tarragona. Proposa recerca i innovació quan la majoria encara creu en la producció i venda a preus baixos. Després de vuit anys com a rector de la Universitat Rovira i Virgili, Francesc Xavier Grau lidera un projecte que té per objectiu potenciar la competitivitat de les comarques tarragonines, aprofitant el coneixement en els sectors econòmics que ja són referents.

Mirada llarga. Al mar, una desena de vaixells contemplen tranquil·lament la tarda primaveral mentre esperen entrar a port. El Balcó, punt d'arribada de tants tarragonins que hi van a tocar ferro, és el lloc de trobada ideal per, mirant a l'horitzó, pensar com serà el futur de Tarragona i la seva regió, habitada per

unes 800.000 persones i amb uns 20.000 milions d'euros anuals de producte interior brut. Un doctor en Ciències Químiques i catedràtic de Mecànica de Fluids a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Química és qui més té al cap com hauria de ser el nostre recorregut col·lectiu. Francesc Xavier Grau Vidal (Lleida, 1958) és, des de finals del 2014, director de la Càtedra Universitat i Regió del Coneixement de la URV.

Parlem d'una regió amb diverses denominacions: Tarragona, Camp de Tarragona, les comarques del sud de Catalunya... Quina és la bona?
Hem de partir de la premissa de repensar la distribució de Catalunya en regions

perquè tinguin una funció i unes feines determinades. Aquesta funció és la que ens dona l'abast. Podria ser la província de Tarragona, però en aquest moment de repensar no ha de ser necessàriament així. Per això, jo crec que la millor opció és dir-li Catalunya Sud.

¿Els límits geogràfics de la regió són els de la província actual?
També cal repensar-los. Jo tinc una opinió sobre el criteri de dimensió que ha de tenir una regió per a la funció que ha de complir. Al segle XXI les regions han de ser motors de desenvolupament, i per aconseguir-ho han de tenir capacitat de gestionar la seva política per atreure inversions i talent. En definitiva, tot allò que signifiqui crear riquesa a partir del coneixement. I per fer això has de tenir una mida suficient per pagar-te una universitat.

De quina mida parlem?
No és una recepta tancada, però has de tenir almenys uns deu mil milions d'euros de PIB (producte interior brut) i un mínim de població, no per sota dels 500.000 habitants. La província de Tarragona supera aquestes xifres de sobres, però hi ha parts que per si soles no hi arriben. Per tant, no ens podem desconnectar de zones de la demarcació que no siguin suficients. Per això parlo de Catalunya Sud i no de la vegueria del Camp de Tarragona (que seria suficient), perquè deixariem fora la vegueria de les Terres de l'Ebre, que no té prou dimensió ni en població ni en PIB. Generariem un conflicte on no existeix.

Per què hem d'apostar per la innovació i la recerca?
Formem part del Primer Món i hem de seguir sent competitius en un escenari global. Això, avui en dia, vol dir produir sobre la base del coneixement i vendre allò que produïm pel seu valor real. El valor serà més econòmic si la força laboral és barata o serà més bo si incorpora coneixement. La primera opció és negativa per a l'evolució de la nostra societat i, en canvi, la segona és positiva. Per això, inequívocament, només podem competir basant-nos en el coneixement.

¿Això vol dir, de manera planera, menys turisme i menys totxo?
No ben bé així. El turisme pot ser millor si es basa en el coneixement i té llocs de treball més qualificats. També li pot anar bé, al sector de la construcció, si produeix tecnologia per vendre als altres. Però està clar que han de ser activitats menys massificades, minimitzant els salaris baixos i incorporant-hi valor afegit.

Quines són les fortaleces de la Catalunya Sud per esdevenir una regió puntera al món?
S'hi viu molt bé [riu]. A banda d'aquest fet, és molt remarcable disposar d'una economia diversificada, amb sectors que liderem com el turisme, la indústria o el vi, que ja són competitius a nivell global. A més, tenim la capacitat de millorar en aquests sectors o d'altres, incorporant-hi coneixement i una estratègia determinada.

I quines debilitats hem d'assumir?
La principal és que, precisament, no tenim estratègia. Tots plegats no formem un conjunt que s'autoidentifiqui i decideixi per ell mateix. Al contrari, estem molt fragmentats sectorialment i territorialment, amb molts nivells d'Administració, de tal manera que el principal dèficit és de governança.

“HEM D'ASSUMIR COMPETÈNCIES REGIONALS EN PLANIFICACIÓ I DESENVOLUPAMENT”

Com podem atacar aquest dèficit?
Sense el convenciment previ no anirem enlloc. El problema no és només nostre, altres regions del país també el tenen. No és una singularitat del sud de Catalunya, és un problema de Catalunya. Per tant, primer cal prendre consciència col·lectiva de la necessitat, després compartir-la a nivell català i, finalment, dissenyar un model de governança que incorpori la presa de decisions a nivell regional. De moment, encara ho hem arribat al primer punt, el del convenciment de la societat.

Al Balcó del Mediterrani, Francesc Xavier Grau observa a través d'un telescopi de mirador els vaixells situats davant la costa de Tarragona.

Com treballen aquest tema des de la Càtedra?

Tenim un grup nuclear impulsor format per responsables polítics, perquè parlem de governar i prendre decisions, que representen una part significativa de la població. Al grup hi són els ajuntaments de les deu ciutats més grans de la demarcació –les més grans de 20.000 habitants–, la Diputació, els dos delegats del Govern que van ser cessats pel 155 i un representant del Govern de Catalunya. Són catorze persones. El grup ha arribat al convenciment que el projecte és necessari a partir de la feina interna i del coneixement d’altres experiències, i està treballant en paral·lel en aspectes més específics.

Han visitat en grup les regions de Tampere, a Finlàndia, i Trentino, al nord d’Itàlia. Quines lliçons n’han tret?

Són dues regions una mica més petites que la nostra i n’hem après moltes coses concretes. Un element de governança a Tampere i que ja estem treballant aquí és la creació d’un grup de talent internacional format per persones de tot el món que ens ajudin a tenir una visió de nosaltres des de fora. Un altre exemple a seguir de Tampere és que les empreses i les administracions puguin vehicular alguns dels seus projectes a través d’estudiants de la universitat. El projecte s’anomena Demola i ja està aquí en funcionament. També estem treballant en un exercici col·lectiu de prospectiva, és a dir, construir entre un grup significatiu d’unes 300 persones una visió de futur de la regió. No es tracta d’un pla estratègic, sinó de promoure una mirada llarga, una cosa que aquí no s’ha fet mai fins ara. I a Trentino, per exemple, hem après la importància de disposar d’un coneixement estable i permanent dels principals indicadors de la regió si volem prendre decisions estratègiques. En aquesta eina també hi estem treballant.

Vostè ha visitat també Cantàbria. Per quina raó?

Cantàbria és més petita que Tarragona, però amb les capacitats de presa de decisions d’una comunitat autònoma. Aviat visitaré Màlaga, que és una província més gran que la nostra, però amb les mateixes limitacions.

L'exrector de la URV dirigeix des del 2014 la Càtedra Universitat i Regió del Coneixement.

Què pot aprendre la regió Catalunya Sud d’una autonomia?

Una evidència: amb menys recursos que Tarragona, Cantàbria –obligada per llei– és capaç de construir una política d’innovació. Compten amb una societat pública per al desenvolupament de la comunitat, que té un nivell de recursos i inversions molt alt. Aquí no hi ha res semblant, tot i que Tarragona té una economia molt més desenvolupada i més dimensió demogràfica.

¿Reclama que Tarragona tingui el nivell de competències d’una comunitat autònoma?

No en totes les competències, però sí en aquest àmbit. Si Cantàbria o Tampere ho fan, per què no Tarragona? Només no ho fem per una decisió política, perquè la llei que regeix les diputacions no els proporciona aquestes competències i perquè la llei de les vegueries –no desenvolupada– tampoc ho recull.

¿Vol dir que cal treure competències al Govern de Catalunya en favor de la regió?

Cal repartir-les. Per això és necessari que Catalunya es convenci de la importància de la gestió regional. Si es manté una visió centralista d’allò que gestiona la Generalitat, no hi tenim res a fer.

¿El projecte de la Catalunya Sud pot tirar endavant sense reformar l’estat de les autonomies?

Sí, amb una llei del Parlament que digui que a Catalunya hi ha unes determinades regions amb unes determinades responsabilitats de planificació i desenvolupament.

¿A la regió li aniria millor una Catalunya independent?

El projecte és independent del fet que Catalunya sigui independent o no. En qualsevol escenari, de continuïtat del règim autònom o d’un nou estat propi, necessitem fer aquesta política regional.

Plantejar aquest tema en un context polític tan complicat com l’actual...

Sí, és molt dur perquè no hi ha capacitat de decisió política des de fa temps per enfocar qüestions de fons com aquesta. Malgrat tot, d’aquí un any tindrem eleccions municipals i renovació de cartipassos municipals. Per tant, cal anar avançant i consolidant el camí. Els calendaris són importants. La probable renovació després de les eleccions del 2019 suposarà recomençar el procés de convenciment intern dels nous responsables polítics.

¿Creu que el projecte de la Catalunya Sud es pot entendre com una agressió a l’autogovern, en un moment de màxima debilitat després de l’aplicació del 155?

Si és així, és que tots plegats estem una mica malalts. Jo crec que anem en la direcció correcta, perquè estic convençut que és una necessitat de país. Pot haver-hi malentesos i discursos demagògics pel mig d’un camí que, reconec, no és senzill, però hem de trobar la manera d’explicar-nos i de convèncer el conjunt de Catalunya.

¿Cal un govern de la regió de Tarragona? ¿Cal recuperar el Consorci del Camp de Tarragona o crear un òrgan similar?

Les experiències anteriors revelen l’evidència que fa falta un òrgan per prendre

decisions, i crec que no s’han consolidat, precisament, perquè no hi havia cap obligació. Per això, insisteixo en el convenciment i en una llei que el reguli i digui que s’han de prendre decisions en aquest àmbit o en aquell altre. Amb bona voluntat no n’hi ha prou. Cal un òrgan col·legiat, que pot ser la Diputació si decidim no canviar els límits de l’actual província amb la futura regió. Només seria necessari que la llei digués clarament quines són les noves competències i els nous recursos que ha d’assumir. La clau és: ¿estem convençuts que ho volem fer?

“SI NO PODEM FER UN VERITABLE REFERÈNDUM, VIUREM AMB UNA FERIDA PERMANENT”

¿L’òrgan s’hauria de configurar per elecció directa dels ciutadans?

Seria partidari d’un mecanisme d’elecció directa però incorporant-hi també representants dels interessos de cada municipi, que s’hauran escollit prèviament a través dels comitès locals.

¿Les històriques rivalitats entre Tarragona i Reus fan més complex el projecte?

Formen part de les dificultats a vèncer, però crec que són més conseqüència del problema que no una causa. Ara tenim competències municipals i autonòmiques, i al mig no hi ha res. Això afavoreix la competitivitat mal entesa entre municipis, és un sistema província que no fomenta gens la cooperació entre localitats veïnes. El problema és que Tarragona i Reus no estan obligades a treballar conjuntament. La definició d’una regió amb competències obliga a prendre decisions conjuntes.

¿El pacte de diversos alcaldes per impulsar les infraestructures estratègiques del Camp de Tarragona són símptoma d’alguna cosa?

M’agradaria pensar que sí. Alguna cosa hi ha d’haver influït en la consciència que cal treballar conjuntament.

Quin paper han de jugar a la regió els principals agents econòmics?

Hi ha d’haver una expressió més clara dels interessos legítims de cada sector,

que alimentin les demandes que després condicionaran la presa de decisions polítiques. Tenim un problema de desenvolupament democràtic i estem massa acostumats a que els interessos s’expressin de manera poc efectiva i transparent, a través d’una via que popularment coneixem com la “lletja del Bernabeu”.

¿Els motors econòmics del futur són els actuals?

A més de la química, el turisme i el sector agroalimentari, tenim un trumfo a desenvolupar molt, que és la indústria cultural. El turisme, amb afegit de coneixement, té un camí per recórrer enorme.

¿Té la sensació de remar a contracorrent?

No... [riu]. Constató que és dur remar i que són temes no plantejats fins ara. Ho identifico més com un nivell insuficient de governança en tots els nivells. Els polítics juguen a curt termini, però quan tenen l’oportunitat d’aixecar la mirada ho agraeixen molt.

Quina és la funció de la URV en el projecte de regió del coneixement?

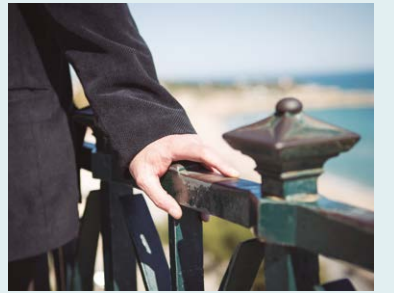
Està en l’origen per experiència pròpia. La universitat ha desenvolupat per iniciativa pròpia una estratègia en àmbits molt relacionats amb la singularitat de la Catalunya Sud i ha creat instruments concrets com els centres tecnològics del vi a Falset, del turisme a Vila-seca, de la nutrició a Reus i de la química a Tarragona. Quan això s’ha fet, sempre hi ha hagut entesa amb l’administració directament afectada (els ajuntaments), però mai hem trobat un espai per discutir l’estratègia global. La URV ha dibuixat aquesta estratègia sense comptar amb una taula de debat per compartir-la. D’aquesta necessitat neix el projecte de regió.

I en el futur, què ha de fer la universitat?

El seu paper és respondre, no estirar. Anar al capdavant amb el coneixement i respondre a les demandes de la societat. Quan hi hagi estratègia conjunta, tothom mirarà i preguntarà a la universitat com fer efectives les necessitats de la gent.

¿La falta d’estratègia ens ha fet perdre moltes oportunitats?

Quan prenem decisions ens podem equi-

MOLT PERSONAL

Quina seria la primera decisió que prendria si fos nomenat alcalde de Tarragona?

Primer analitzar, abans d’executar.

Un racó de la ciutat?

La zona a l’entorn del Rectorat i la Catedral, a la Part Alta.

Un local de Tarragona per fer-hi un àpat?

Les Coques.

Una regió del món com a model?

Trentino, per proximitat cultural i econòmica.

Una ciutat o país per viure-hi?

San Francisco i Califòrnia.

Una universitat de referència?

Stanford és la que m’ha ensenyat més.

vocar. Però si no prenem decisions, segur que ens equivoquem. Aquest és el nostre mal: l’absència col·lectiva de presa de decisions. I no ho hem fet perquè no tenim les competències, i en el passat no les hem reclamades.

S’ha fomentat el victimisme?

És més conseqüència que causa del problema. Quan t’acostumes a que les decisions te les prengui un altre, t’enfades quan no t’agraden. El victimisme prové de la frustració d’haver-te acostumat a la comoditat de no decidir res.

Quin paper ha de tenir Tarragona com a capital de la regió?

Quines són les funcions d’una capital? Hi ha un aspecte representatiu, d’acollir uns òrgans de gestió i serveis. La nostra regió, per motius històrics, té una

Grau és optimista sobre el futur de la Catalunya Sud, basat en més innovació i valor afegit.

distribució més gran i no seria necessari concentrar-ho tot en una capital, però hi ha d'haver una seu del govern regional i el lloc natural és Tarragona. Ara bé, el govern és per a tota la regió i les decisions es prenen entre tots. Cal insistir en la idea d'integració regional, independentment de la distribució demogràfica, perquè si no ho fem així tots tendim al centralisme. Si identifiquem la regió amb la zona més poblada o més desenvolupada econòmicament, acabarem decidint que tot va a parar a aquella àrea. La part rural també s'ha de desenvolupar sobre la base del coneixement. Necessitem com l'aigua que la Catalunya Sud es desenvolupi en conjunt. Hem de parlar de *regió* i no de *territori*, perquè quan parles de *territori* parles d'una centralitat que mira al seu entorn amb condescendència des d'una posició de poder, i això és molt perillós.

Quina impressió li fa el moment actual de Tarragona?

Sempre he tingut la sensació que és una ciutat amb un gran potencial que no acaba d'explotar. Té una magnífica qualitat de vida, amb uns trumfos

importants, i voldria veure-hi projectes significatius i diferencials que tiren endavant. No sé quins són els possibles frems que pateix, potser les dificultats econòmiques, però segur que també condicions estructurals: la ciutat té una mida moderada, però amb una distribució de la població molt àmplia de punta a punta del municipi, amb nuclis fragmentats que s'han d'unir i que han de rebre tots els serveis. Això em diu que hi ha un problema d'economia d'escala.

Vostè va participar en les eleccions del 2015 tancant la llista de Junts pel Sí. Quina valoració en treu, d'aquella experiència?

No ho havia fet mai, i en vaig extreure aspectes positius i negatius. Em va agradar molt viure aquell moment i la relació amb la societat, però no em vaig sentir còmode en la dinàmica d'una campanya electoral.

Com analitza els darrers vuit mesos polítics a Catalunya, des del setembre del 2017?

És difícil de dir, però jo estic content, malgrat tot el que ha passat. Fins i tot

en l'escenari que Catalunya es quedi en una situació igual a la d'abans, ha quedat en evidència que la societat catalana té un concepte d'identitat que reclama un sistema diferent de govern com a país. Potser s'haurà fet un esforç molt gran i Catalunya seguirà com una autonomia, però jo crec que res ja no serà igual mai més. Aquests darrers mesos ha quedat clar que el nivell de qualitat democràtica a Espanya és baix. Amagar-ho no porta enlloc, i això resulta positiu. Ara bé, no sé quan ens podrem recuperar del dolor que s'està infligint de manera injusta a les persones empresonades i a les que han marxat fora del país.

Quina sortida veu al conflicte polític?

Pocs dies abans de l'1 d'octubre vaig escriure un article que avui ratifico. L'única solució passa per un veritable referèndum, reconegut per tothom. És el que la societat catalana reclama inequívocament. Si no arriba a ser factible, tindrem una situació de ferida permanent. Podrem viure, però estarem sempre amb una cama embenada. **I**

Dos alumnes de quart d'ESO de les Dominiques parlen amb una resident de Les Alzines durant la trobada setmanal dels dilluns.

EL MEU AVI

Text: **ALBERT OLLÉS** | Fotografies: **PIXELMORENO**

El Col·legi Sant Domènec de Guzmán, una de les institucions educatives més antigues de Tarragona, on existeix des del segle XVII, desenvolupa des de fa quatre anys un innovador projecte intergeneracional en què adolescents de Secundària comparteixen estones i activitats amb avis de la Residència Les Alzines. La iniciativa, creada amb un objectiu pedagògic, s'ha convertit per als seus participants en una experiència sentimental. Un aprenentatge personal sobre els valors de la vida.

Els dilluns a la tarda són diferents a Les Alzines. L'activitat habitual dins d'aquesta residència i centre de dia per a gent gran, ubicada a l'edifici de l'avinguda Maria Cristina que havia acollit antigament l'Hospital de la Creu Roja, canvia per complet amb l'arribada d'un grup d'estudiants de Secundària del Col·legi Sant Domènec de Guzmán, ubicat a dos carrers de distància. Durant una hora, de les quatre a les cinc, joves i grans xerren, riuen, s'intercanvien els problemes, fan bromes, participen en jocs d'animació i comparteixen confidències.

Els estudiants de les Dominiques, com es coneix popularment l'escola, tenen entre quinze i setze anys (quart d'ESO) i interactuen en parelles amb l'avi o l'àvia que els ha apadrinat. Uns i altres formen una rotllana dins d'una gran sala, al voltant de dues treballadores de la residència vestides amb el tradicional uniforme

blanc, que inicien la trobada organitzant, amb l'ajut d'una pissarra on dibuixen, un joc de Pasapalabra i després un Trivial, per trencar el gel. Els adolescents, com correspon a la seva edat, són més tímids i callats que els seus experimentats companys, que porten la iniciativa i gaudeixen especialment d'aquesta estona única al costat de gent més jove que, en molts casos, els recorden els nets.

Algunes converses parlen, precisament, de les famílies, i també s'escolten les típiques històries sobre anècdotes i vivències personals del passat, en què els avis són uns especialistes consumats. Hi ha residents en cadira de rodes que comenten les seves malalties o la part del cos on pateixen més dolor. Els alumnes escolten atentament i fan algunes preguntes que, de tant en tant, han de repetir o cridar en veu alta. Tot i que no es coneixien fins que va començar el

curs, hi ha integrants d'aquestes parelles intergeneracionals que s'agafen de la mà amb complicitat, com ho fan els amics quan s'ajuden i es donen ànims.

L'ESCOLA DE LES DOMINQUES DESENVOLUPA UN INNOVADOR PROJECTE ENTRE ALUMNES D'ESO I GENT GRAN

Des de fora de la sala, Isabel Górriz observa l'escena i, de vegades, s'hi afegeix per saludar els avis de manera efusiva. "El Josep és un dels meus preferits, ja fa temps que ens coneixem i sempre està fent bromes", diu en referència a un dels residents. Górriz és professora d'Història a les Dominiques i l'*alma mater* d'aquest innovador projecte escolar, que du un títol molt significatiu: *Grans persones, grans experiències*. "Soc una de les responsables de l'àrea del col·legi que dediquem a educar en valors, i arran de la meua experiència personal en el voluntariat solidari vaig poder fer realitat l'any 2014, juntament amb la cap d'estudis, Marta Arroyo, aquesta idea, que forma part de l'ho-

LA CAPONA
LLIBRERIA

C/ Gasòmetre, 41-43 - Tarragona - lacapona@llibreriacapona.cat - www.llibreriacapona.cat